

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Vita Et Honestate Canonicoꝝ, Et Alioꝝ
Ecclesiasticorꝝ Specvlꝝ**

Langhe-Cruys, Johan

Duaci, 1587

De rebus quibusdam ad honestatem clericorum requisitis, & primum de
tonsura, seu corona eorundem. cap.i.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63733)

SPECVLI

CANONICORVM

ET ALIORVM ECCLESIASTICORVM, DE VITA, ET

NESTATE, QVAM IPSI HABENT

gestu, sobrietate, beneficentia, charitate, alio-
 tutibus his connexis consequuntur, & illius
 de vitijs illis contrariis quibus eandem maculam
 extinguunt, & pessundant,

LIBER SECVNDVS.

De rebus quibusdam ad honestatem clericorum regni
 & primum de tonsura seu corona eorundem.

CAPVT PRIMVM.

VM clericorum honestas non tantum
 sermone, de quo haecenus, verum
 aliis in rebus consistat, de hisce namque
 constituimus, & primum de tonsura
 eorundem: Siquidem per eam regia
 declaratur, quæ & ob hoc corona dicitur.

tur. Clerici namque, ut D. Hieronymus inquit,
 Deus in suos elegit, sunt Reges, id est, se, & alios
 tutibus regentes; & ita in Deo regnum habent.
 designat corona in capite. Hanc autem coronam
 ab institutione Romanæ Ecclesiæ in signum regni
 in Christo expectatur. Rasio verò capitis, est
 lium omnium depositio. Vel, ut B. Dionysius
 gita inquit, Tonsura crinium vitam mundissimam
 dicat, & nulla figura fucatam; & quæ nullis
 ficitur.

a. clericis, de
 vita et honestate
 clericis.

b. in c. duo
 sunt. 11. q. 1.

Corona seu tō-

sura clericorum

quid designet.

vide glos. not.

in de. 2. de vi-

ta et hono.

e lib. de eccles.

hierarch. cap. 6.

part. 3.

ribus inductis animi deformitatem exornet: sed ipsa in seipsa non humanis venustatibus, sed singularibus, & vnicis, ad Dei exactissimam similitudinem properet. Quod verò D. Petrus Apostolus fideli populo tribuit: Vos genus electum, regale sacerdotium, gens sancta: peculiariter quadam, & magis propria ratione ad ecclesiasticos ministros pertinere facile intelligitur: Etsi non desunt, qui vel perfectioris vitæ professionem à clericis susceptam circuli figura, quæ omnium perfectissima est, significari existiment; vel externarum rerum contemptio- nem, animique ab omnibus humanis curis vacuitatem declarari putent; quod capilli, superuacaneum quiddam in corpore, tondeantur. Primum autem omnium serunt nonnulli, Apostolorum Principem eam consuetudinem induxisse, ad memoriam coronæ, quæ ex spinis contexta Saluatoris nostri capiti fuit imposita; vt quod impij ad Christi ignominiam, & cruciatum excogitarunt, eo A- postoli ad decus, & gloriam vterentur; simulque signifi- ficarent curandum esse à ministris ecclesiæ, vt omnibus in rebus Christi Domini nostri speciem, & figuram ge- rant. Quocirca perpetuò illam conseruare oportet; & vt quisque in altari deinceps ordinis gradu collocatur, sic eius orbis forma latius circumscribi debet.

Quod quidem ex Apostolica traditione acceptum esse docet Ecclesiæ; cum de huiusmodi tondendi more sancti Dionysius Arcopagita^c, Augustinus^d, Hieronymus^e, vetustissimi & grauissimi Patres meminerint^f. Et à di- uersis Pontificibus, atque conciliis variæ constitutiones desuper promanarint. Anicetus enim Papa Episcopis Galliarum scribens g: Prohibete, inquit, fratres, per vniuersas regionum vstrarum ecclesias, vt clerici iuxta Aposto- lum comam non nutriant, sed desuper caput in modum spheræ radant. Et Martinus Papa^h: Non oportet clericos comam nutrire, & sic ministrare; sed attonso capite, au- ribus patentibus, & secundum Aaron talarem vestem induere, vt sint in habitu ornato. Item Gregoriusⁱ: Si quis ex clericis relaxauerit comam, anathema sit. Alexan- der verò tertius Papa: Clerici, qui comam nutriunt, & barbam, etiam inuiti à suis Archidiaconis tondeantur^k. Et Innocentius tertius^l: Clerici comam & tonsuram

a 1. Petr. 2. cap.
b Amal. Fort.
de offic. eccles.
lib. 2. cap. 1. lib.
4. cap. 39. &
Beda de hist.
Ang. lib. 5. cap.
22. Isidor. de
eccles. off. lib. 1.
cap. 4. & Al-
bin. Flac. in lib.
de diuin. off.
tit. de tons. cle-
ric. Raban.
Maur. de in-
stit. cler. lib. 1.
cap. 3. Iuo Car-
not. in form. de
excell. sac. ord.
& 6. part. de-
cret. cap. 4.
c lib. de eccles.
hierar. cap. 6.
part. 3.
d lib. de opere
monacho. cap.
31. & lib. 2. re-
tractatio. cap.
21.
e in d. c. duo
sunt.
f Catechif.
Syn. Trid. de
sacram. ord. &
Hostien. in
sum. de vita et
honest. cler.
g c. pr. hibete.
dist. 23.
h c. non licet.
dist. 13.
i c. si quis, d.
dist. 23. & c. si
quis. de vita
& hon. cleric.
k c. clericus. de
vita et honest.
cler.

l c. clerici off. de vit. & hon. cler. K habeant

habeant congruentem, & se in officiis ecclesiasticis aliis bonis studiis exerceant diligenter. In concilio Carthaginensi quarto, cui D. Augustinus interfuit, clericus nec comam nutriat, nec barbam. Et in concilio theseni^b: Clerici, qui comam nutriunt, ab Archiepiscopo etiam si noluerint, inuiti tondeantur, vestimenta etiam vel calceamenta eis, nisi quæ religionem deceant, habere non liceat. Item in concilio Senonensi: Clerici in sacris præsertim constituti, & eorum commodes, neque comam relaxent, aut barbam nutriant, tonsuram, coronam, seu rasuram habeant secundum constitutionem fel. record. D. Gregorij Papæ noni, & in concilio Carthaginensi editam, in quibus sub communicationis pœna prohibetur clericis, ne nutriant comam & barbam, nisi ex iusta causa, exequentes, & uiolabiliter præcipimus obseruari: statuta quoque data, & præcepta piæ memoriæ Do. Henrici, Dilectissimi rami, necnon D. Guilhelmi Archiepiscoporum nienensium prædecessorum nostrorū edita, contra clericos qui coronam seu tonsuram, ecclesiasticas debitas status, & ordinis recepti exigentiā non deferunt, & comas nutriunt sine causa iusta portando; quæ effectū canetur inter cætera in ordinatione videlicet statuto dicti D. Henrici, quod clerici beneficiati ecclesiasticam secundum sui status, & ordinis exigentiā decenter, & paciēter, ac publicè in capite assidue portant, negligentes, interdicti sententiam ab ingressu ecclesiæ (quindecim dierum canonica monitione præmissa) current. In ordinatione verò, statuto, & mandato eorundem D. Valrami & Guilhelmi (qui huiusmodi suspensionis ab ingressu ecclesiæ, quam etiam ad clericos barbato gerentes extenderunt, pœnam subscriptam adhiberunt) cauemur; quod clericus barbato nutriens sine causa iusta, eamque deferens ultra quindenam non abiecit, nec coronam seu tonsuram statui & ordini suo competenti portans publicè in capite, & propter hoc pœnam suspensionis ab ingressu Ecclesiæ inciderit supra dictam à fructibus suorum beneficiorum sit eo ipso suspensus, & si sic suspensus existens quicquam de fructibus

2. cap. 44. Et in c. clericus neque. de vit. Et hon. cleric. b. cap. 20. c. clericus qui dist. 23

c. de decret. mor. cap. 24.

d. celebr. sub Frider. Archiep. cap. 5.

Interdicti sententia decernitur contra non gerentes tonsuram.

modi receperit, aut quisquam ei aliquid ministraverit
 ram recipiens, quàm ministrans eo ipso se nouerit ex-
 communicationis sententiam incidisse. Et capitulum
 ecclesie, si collegiata fuerit, suspensionis, si in culpa ex-
 titerit, vel negligentia; vel administrationem huiusmodi
 factam gratam, & ratam habuerit, & ipsa ecclesia inter-
 dicti sententias incurrant ipso facto. Idemque D. Guil-
 helmus per suum postmodum statutum tales non de-
 ferentes tonsuram clericalem ipso facto suspendit. Nos
 igitur presentibus innouantes mandamus, & præci-
 pius inuolabiliter obseruari ipsas sententias ex a-
 bundanti repetentes, quas dicta monitione canonica
 premissa in non parentes, & rebelles serimus in his
 scriptis.

Quare SS. Tridentina Synodus^a animaduertens apud
 plurimos clericos adeo pietatem refrixisse, vt tonsuram
 seu coronam gestent, nõ propter rei significatã præstan-
 tiam, & excellentiam, sed potius propter fori, & tempo-
 ralis commodi priuilegium; statuit, & sanxit; vt nullus
 prima tonsura initiatus fori priuilegio gaudeat, nisi be-
 neficium ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum,
 & tonsuram deserens alicui ecclesie ex mādato Episco-
 pi inseruiat, vel in seminario clericorum, aut in aliqua
 schola, vel vniuersitate de licentia Episcopi, quasi in via
 ad maiores ordines suscipiendos versetur. In clericis ve-
 rò coniugatis seruari voluit constitutionem Bonifacij
 octauj, quæ incipit: Clerici, qui cum vnicijs; modo hi cle-
 rici alicuius ecclesie seruitio, vel ministerio ab Episcopo
 deputati eidem ecclesie seruiant, vel ministrent, & cle-
 ricali habitu, & tonsura vrantur: nemini quo ad hoc,
 priuilegio, vel consuetudine etiam immemorabili suf-
 fragante. Bonifacij octauj de clericis coniugatis con-
 stitutio in 6. à SS. Tridentina Synodo renouata hæc
 est:

Clerici, qui cum vnicijs & virginibus contraxerunt,
 si tonsuram, & vestes deferant clericales priuilegium
 retineant canonis ab Innocentio Papa secundo præde-
 cessoris nostro editi in fauorem totius ordinis clerica-
 lis. Et cum iuxta Parisiense concilium nullus clericus
 distringi, aut condemnari debeat: à iudice seculari,
 K ij present

*a sess. 23. de re-
 form. cap. 6.*

*Qui clerici so-
 ri priuilegio
 nunc gaudeat.*

*Clericus con-
 iugatus quando
 fori priuilegio
 gaudeat.*

præsenti declaramus edicto, huiusmodi clericos non
gatos pro commissis ab eis excessibus, vel delictis
non posse criminaliter, aut ciuilitate ad iudiciū seculi
nec ab ipsis secularibus iudicibus eos debere perfer-
ter, vel etiam pecuniariter (ne per vnam viam cōtra
eisdem iudicibus, quod per aliam denegatur) vlti-
condemnari. In cæteris autem, vel nisi, vt pramittit
tonsuram, vel vestes deferant clericales, etiam in
missis eos gaudere nolumus priuilegio clericali.

Canon autem prædictū priuilegium continens
nocentio secundo editus hic est: Si quis suadente
huius sacrilegij vitium, vel crimen incurrerit, quod
clericum, vel monachum violētus manus iniectis
thematis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporum
præsumat absolueret, nisi mortis vrgente periculo,
Apostolico conspectui præsentetur, & eius manus
suscipiat.*

a. c. si quis sua-
dente. 17. q. 4.

*Tonsura est mi-
litiæ spiritua-
lis insigne.
Tonsuram non
gerentes mul-
tandi sunt 25
auris.*

b. de vita &
hon. cler. cap. 1.

Pius verò quintus omnibus & singulis sacris or-
bus initiatis, aut quæcumq; beneficia ecclesiastica &
simplicia obtinētibus cuiuscumque gradus, a ut dicitur
tis sint, præcepit, vt clericalem tonsuram (quæ est in
spiritualis insigne) vniuscuiusque ordini, & gradu
uenientem perspicuè gerant, sub pœna viginti quo-
aureorum locis piis attribuendorum: Et eiusdem
periculo omnibus clericis alijsve aliquo inferiorum
dinum gradu initiatis edixit, si clericalibus vestibus
voluerint, vt tonsuram quoque gerant. Et in con-
provinciali Mechliniensis statutum fuit: Nulli clerico
omnium autem minimè hi, qui in ecclesia actum
strant, barbam nutriant, & capillitiū dependens à
ad auriculas sensim & rotūditer præcidatur. Tonsura
& coronam in vertice conspicuam, & notabilis mo-
tudinis pro gradu ordinis sui semper gerant.

De vestitu & habitu clericorum. C A P. 11.

AD veram honestatem acquirendam, & mentis
plus conferre cultum cordis, quàm corporis
illo potius quàm hoc Deum quaerendum, &
lendum esse euidentibus scripturæ sanctæ patet. In-
Proinde secundum sanctæ Synodi Aquisgranēsis præ-
do-